

забезпечувати не лише впровадження ІКТ, а й їхню безпечну й справедливу інтеграцію у суспільне життя.

Список використаної літератури:

1. Кармазіна, М. С. (2019). Цифровізація суспільства: виклики і ризики. Державне управління: теорія та практика, 2, 25–33.
2. Берназюк О. (2019). Роль та місце цифрових технологій у сфері публічного управління, 166-169.
3. Janssen, M., & van der Voort, H. (2016). Adaptive governance: Towards a stable, accountable and responsive government. Government Information Quarterly, 33(1), 143–152.
4. Соколова Г. Деякі аспекти розвитку цифрової економіки в Україні. Економічний вісник. 2018.№ 1(51). С. 92–95.
5. Міністерство цифрової трансформації України. Портал «Дія». URL: <https://diia.gov.ua> (дата звернення: 06.05.2025).

Семенов Віктор Васильович

доцент кафедри криміналістики ННПП НАВС, кандидат юридичних наук,
доцент

Янченко Анастасія Олександрівна

здобувач ступеня вищої освіти бакалавр 401 н.г. «Право» ННПП НАВС

РОЛЬ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ У РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ Ч.4 СТ. 152 КК УКРАЇНИ

Розкриття кримінального правопорушення безпосередньо залежить від повного та об'єктивного встановлення всіх обставин відповідного кримінального правопорушення, яке перебуває у процесі розслідування, а також від встановлення осіб, причетних до його вчинення. Важливість встановлення обставин, що підлягають доказуванню, підкреслюється у працях науковців. Для ефективного та цілеспрямованого розслідування слідчий повинен уявити собі, які саме фактичні обставини розслідуваної події необхідно з'ясувати та у яких межах вони повинні бути встановлені. Відповідно до статті 64 Кримінального процесуального кодексу України до обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, належать: подія кримінального правопорушення, включаючи час, місце, спосіб та інші обставини його вчинення; винність обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, а також мотиви його дій; обставини, що впливають на ступінь тяжкості кримінального правопорушення, характеристики особи обвинуваченого, обставини, які пом'якшують або обтяжують відповідальність; характер і розмір заподіяної шкоди, а також витрати, пов'язані зі стаціонарним лікуванням потерпілого від протиправного діяння [2].

Одним із ключових інструментів отримання доказової інформації у кримінальних провадженнях є судові експертизи. Досягнення мети кримінального провадження здійснюється шляхом доказування, що включає встановлення обставин, які в сукупності становлять предмет дослідження кожної конкретної справи [3, с. 73].

Розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ч. 4 ст. 152 ККУ, характеризується особливою складністю через підвищений ступінь суспільної небезпеки, специфіку доказування та вразливість потерпілих осіб.

Судово-медична експертиза в кримінальних провадженнях про зґвалтування є обов'язковою, оскільки на стадії слідства виникають питання, що можуть бути вирішені тільки за допомогою спеціальних медичних знань. Судово-медична експертиза потерпілої особи та речових доказів проводиться в 100% випадків, а підозрюваного – в 91,3% досліджених кримінальних проваджень [4, с. 179].

Крім того, у кримінальних провадженнях за фактом зґвалтування нерідко виникає необхідність у призначенні судово-психіатричної експертизи підозрюваного, яка призначається у зв'язку з тим, що у справах про такі кримінальні правопорушення, значна частка осіб викликає сумніви щодо своєї психічної адекватності, що стосується певних патологій серед правопорушників. Експертизи проводяться у психіатричних клініках, де ставляться питання про наявність психічних розладів у підозрюваного та їх вплив на здатність усвідомлювати суспільну небезпеку своїх дій і можливість контролювати їх [3, с. 75]. У таких кримінальних провадженнях також може бути призначена для судово-психіатрична експертиза для визначення рівня розвитку та інших соціально-психологічних характеристик неповнолітнього потерпілого, що має велике значення для подальшого розслідування.

Також у кримінальних правопорушеннях, скоєних проти неповнолітніх, розслідування потребує детального дослідження обставин його вчинення потребує використання знань у різних наукових галузях, що здійснюється через різні види експертиз, зокрема через комплексну психолого-психіатричну експертизу [5, с. 645]. При проведенні комплексної психолого-психіатричної експертизи неповнолітніх у кримінальному правопорушенні, експерти повинні отримати матеріали кримінального провадження, що містять інформацію про особливості особистості неповнолітнього, щодо якого призначається експертиза. Інформація повинна включати відомості про умови розвитку та виховання особи, її характер, звички, специфічні риси поведінки, емоційні реакції, інтереси, життєві плани та взаємовідносини з іншими людьми.

Серед учених-криміналістів і практиків часто виникає питання щодо значущості застосування поліграфа під час розслідування нерозкритих кримінальних правопорушень, зокрема зґвалтувань минулих років, оскільки час, що минув після вчинення кримінального правопорушення, може негативно вплинути на якість та достовірність відтворення конкретних деталей кримінального правопорушення, які зазвичай є вирішальними. Якщо в пам'яті підекспертної особи зберігаються ідеальні сліди відображення події минулого, експерт-поліграфолог застосовує спеціальні стимули, які мають виявити інформаційні сліди відображення та дозволити визначити їх походження.

Поліграф реєструє стійкі психофізіологічні реакції підекспертної особи, а кількість повторів одного й того ж запитання експертом-поліграфологом у різних тестових варіаціях знижує ймовірність випадкового збігу даних, отриманих на комп'ютерних поліграмах [6, с. 268].

Підсумовуючи можна зробити висновок, що криміналістичні експертизи, зокрема судово-медичні, судово-психіатричні та комплексні психолого-психіатричні, відіграють важливу роль у встановленні всіх обставин кримінального провадження за ч.4 ст. 152 КК України. Окремим питанням є застосування поліграфа у таких кримінальних провадженнях – як додатковий засіб отримання інформації та підвищення результативності досудового розслідування.

Список використаних джерел:

1. Хижняк Є. Обставини, що підлягають доказуванню у справах про статеві злочини щодо неповнолітніх. Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. 2011. № 43. С. 250–256.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI: станом на 26 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 09.05.2025).
3. Пясковський В. Судово-експертне забезпечення розслідування злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх. Криміналістичний вісник. 2017. № 1 (27). С. 72–78.
4. Веам Н. Криміналістична характеристика та основні положення розслідування зґвалтувань: Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – право. Харків, 2021. 228 с.
5. Матейко Н.В., Лишак О.А. Клініко-психологічна компетентність фахівця при проведенні судово-психологічної експертизи. Криміналістика і судова експертиза. 2020. № 65. С. 643–653.
6. Симоненко Н. О. Використання поліграфа під час досудового розслідування зґвалтувань минулих років. Науковий вісник національної академії внутрішніх справ. 2016. № 2 (99). С. 265–272.